

Veel goesting maar ook zorgen bij start ondersteuningsmodel

Op 1 september start in het Vlaams onderwijs de werking van de ondersteuningscentra. Alle Vlaamse scholen moeten bij die centra terecht kunnen met hun vragen voor ondersteuning die te maken hebben met de gevolgen van het M-decreet en de zorg voor leerlingen met specifieke noden. Het buitengewoon onderwijs levert de expertise en de ondersteuners. Dat is de theorie. Maar hoe zit het in de praktijk? Zijn de scholen buitengewoon onderwijs klaar voor deze start? Is het ondersteuningsnetwerk gevormd en is het duidelijk hoe de coördinatie van de ondersteuning zal gebeuren? Wij legden ons oor te luisteren bij Luc Hamels, directeur van de Parkschool in Leuven, een school voor buitengewoon onderwijs. Ook twee van 'zijn' ondersteuners waren er bij: Katia Bernaerts, leerkracht ASV en Hilde Bellefroid, kinesiste.

Sinds twee schooljaren is het M-decreet van toepassing in het Vlaams onderwijs. Hoe hebben jullie dat ervaren?

Luc: Een grote leerlingending hebben we niet gekend omdat we gestart zijn met de inrichting van klasjes voor type 9, dat wil zeggen voor kinderen met ASS. Daar hadden we de voorbije jaren al flink wat ervaring in opgebouwd, dus dat was een logische stap.

Katia: De populatie verandert wel. Kinderen met een lichte problematiek blijven langer in het gewoon onderwijs. We hebben nu relatief meer kinderen met een zwaardere zorgnood in de Parkschool. Dat is ook

Katia: "Ondersteuners zijn er niet om brandjes te blussen en hier en daar een kindje uit de nood te helpen. Wel om samen met het team van een gewone school rond te tafel te zitten en na te denken over een goede aanpak voor alle kinderen."

voor ons niet evident. Bovendien stapten er een aantal ervaren mensen in het (pre-)waarborgproject. Logisch. Voor het efficiënt coachen van andere leraren heb je best al wat expertise en ervaring in huis. Maar zo trek je op het moment dat de populatie van de buitengewone school complexer wordt, ervaren mensen weg om leraren in het gewoon onderwijs te ondersteunen. Het personeel dat minder ervaring heeft, heeft dan ook minder ervaren mensen om op terug te vallen.

Hilde: We zetten nu in op gewelddoos verzet, waarover we een bijscholing volgden, maar het vraagt heel veel inspanning. Onderwijs is vaak niet meer prioritair. Het is het welbevinden dat primeert.

Jullie hebben ook al meegewerkt in het (pre-)waarborgproject?

Luc: Inderdaad. Dat was toch even zoeken. In het begin kozen we ervoor om mensen vooral in te zetten in hun eigen sterktes. We leverden in theorie anderhalve kracht voor de pre-waorborg maar in praktijk verdeelden we het werk onder zes mensen zodat we naast leraren ASV ook paramedici konden inzetten. Maar uiteindelijk bleek die manier van werken te versnipperd. Het volgende schooljaar in het waarborgproject hebben we het zo aangepakt dat onze waarborgcoaches twee dagen per week in één school konden werken. We hadden toen ook zes

mensen halftijds in het project en in de loop van het schooljaar is daar nog een halftijdse betrekking bij gekomen voor een netoverschrijdend project in een vrije school.

Katia: Ondersteuners zijn er niet om brandjes te blussen en hier en daar een kindje uit de nood te helpen. Wel om samen met het team van een gewone school rond te tafel te zitten en na te denken over een goede aanpak voor alle kinderen. Het is onhaalbaar om iedereen tevreden te stellen. Best ga je zo pragmatisch mogelijk te werk: je kiest je werkpunten, zoekt mensen in de school van wie je voelt dat ze open staan voor iets nieuws en die in staat zijn om bepaalde dingen enthousiast mee verder te verspreiden onder het team.

Jullie werkten dan vooral leerkrachtgericht?

Katia: Eigenlijk heb ik heel veel ingezet op brede basiszorg. Kleine aanpassingen aan bestaande werkblaadjes of woordpakketjes zodat ze voor iedereen duidelijker werden, bijvoorbeeld. Als je gewend bent om te werken met kinderen voor wie nooit iets evident is in de klas, kijk je heel anders naar onderwijs en lesgeven. We hebben in het buitengewoon onderwijs heel veel tools ontwikkeld die de dingen eenvoudiger maken. Die gebruikte ik nu om een oplossing te bieden voor iets waar een leerkracht al heel lang

mee zat. Mijn bezorgdheid is wel: gaan we op die manier kunnen blijven werken? Of zullen we ons vooral moeten ontfemen over enkele kinderen die het moeilijk hebben? Want dan zijn we eerder een extra zorgjuf dan een ondersteuner.

Hoe gebeurde het overleg tussen de waarborgcoaches?

Katia: Elke woensdag zaten we twee uur samen met de mensen van de waarborg. We hebben heel veel van elkaar opgestoken en doorgegeven. Het interessante was ook dat die hele ondersteuning uiteindelijk een wisselwerking was. In het gewoon onderwijs zie je ook heel veel creatieve werkvormen die minder aanbod komen als je met kinderen met een beperking werkt. Dus als we daar leuke ideeën zagen, gaven we die ook door aan onze collega's hier. Op die manier ontstonden er ook veel contacten tussen de scholen, boven en door alle formele structuren heen.

Hoe hebben jullie zich de laatste twee jaar bijgeschoold?

Katia: Ik heb in totaal op zijn minst vijftien vormingen meegemaakt, georganiseerd door OVSG. Zeer goed!

Hilde: Zeer interessant ook omdat je met mensen van verschillende disciplines samen zit. Jong en oud dooreen. Er werd intervisie georganiseerd en er werd gewerkt rond vragen die de deelnemers zelf hadden doorgestuurd. Dan was het heel leerrijk om te horen hoe anderen het aanpakten. Ervaringen uitwisselen, naar problemen kijken met een verschillende bril. Bevestiging krijgen voor wat je doet. Dat was ook heel belangrijk. En ook bevestiging geven aan anderen, vooral aan de jonge mensen in dat team.

Katia: Er werd niet alleen kennis doorgegeven, maar er werd ook nagedacht over de manier waarop je

die kennis moet overbrengen aan de leraren in het gewoon onderwijs. Hoe ga je om met een meester die al meer dan dertig jaar ervaring heeft en niet direct zin heeft om zijn aanpak te veranderen? Op die bijeenkomsten was er ook altijd een heel open en eerlijke sfeer. Je kon er alles vertellen in vertrouwen, ook als er dingen niet gelukt waren. Dat kom je niet veel tegen, zo'n opleidingen. En dat zorgt er wel voor dat je groeit.

Waren jullie welkom in het gewoon onderwijs?

Hilde: Als paramedicus werd ik overal met open armen ontvangen. Omdat ik sowieso door een andere bril kijk, waarschijnlijk, met een heel andere insteek. Leraren ASV hadden vaker te maken met weerstand. En nog iets: ik heb zoveel juffen en meesters gezien die zo goed bezig zijn! Alleen weten ze het soms niet van zichzelf.

Katia: Vooral kleuterjuffen hebben de neiging om te minimaliseren wat ze doen. Maar het is vaak ongelooflijk waar zij allemaal mee bezig zijn! Vaak denken die kleuteronderwijzers dat ze minder waard zijn dan hun collega's van de lagere school. Omdat de vaardigheden die ze bijbrengen vaak in spelvorm verpakt zijn en het minder duidelijk is wat de kinderen daar allemaal mee leren. Het is belangrijk dat de juffen of meesters in het eerste leerjaar beseffen wat er in de kleuterschool al allemaal gebeurt om de overgang van kleuter- naar lager onderwijs gemakkelijker te maken. We staan er vaak niet bij stil dat veel vaardigheden van een kind van acht jaar, eigenlijk in de kleuterklas aangeleerd zijn. We denken vaak dat ze zo geboren zijn! (lacht)

Hilde: Het idee leeft veel te erg

dat de kleuterschool iets helemaal anders is dan de lagere school. Terwijl er eigenlijk veel overlap is tussen de derde kleuterklas en het eerste en tweede leerjaar. Dat moet benadrukt worden.

Hebben jullie in de ondersteunde scholen iets blijvends achtergelaten?

Katia: Dat was een van de opdrachten die we meekregen van OVSG: zit regelmatig met de zorgcoördinator samen om ervoor te zorgen dat je een aantal dingen kan borgen. Dat zal nooit alles zijn wat je daar hebt willen bereiken. Dat is ook niet nodig. Maar een paar grondbeginselen en handige tools, als die kunnen blijven hangen, dan is dat toch goed meegenomen.

Hilde: Dat is ook waar we zelf in moeten groeien. Als je start in zo'n project moet je ook de dingen eerst wat aftasten, kijken hoever je kan gaan in een school, waar je je mee bezig kan en mag houden. Daar ging bij sommige collega's een tijdje overheen.

Wat was het grootste pluspunt van de werking tot nu toe?

Katia: Wat heel sterk is gebleken, vond ik, is hoeveel meerwaarde het heeft om paramedici in te zetten op beleidsniveau, om mee na te denken

over aanpak en visie. En dus niet alleen om kinderen individueel te begeleiden. Er zijn heel veel kinderen die buitenschools therapie volgen. Door de samenwerking met paramedici hebben we veel meer inzichten kunnen brengen bij de leraren hoe ze voor deze kinderen zelf aanpassingen kunnen doen en eigenlijk probleempjes kunnen vermijden. Daarom zetten we bij de kleuters ook zo sterk in. Aanvankelijk lezen, aanvankelijk schrijven, het uitbouwen van kleuterturnen, ... allemaal zaken waar onze paramedici een onschatbare meerwaarde kunnen leveren voor de hele verdere schoolloopbaan van de kleuters. Dat zijn vormen van co-teaching die heel verrijkend zijn omdat je samenwerkt met andere disciplines. Daar zouden ze van hogerhand meer in mogen investeren.

Vanaf 1 september wordt de ondersteuning Vlaanderenbreed georganiseerd. Elke school moet een aansprekingspunt hebben, ergens te

Hilde: "Als paramedicus werd ik overal met open armen ontvangen. Omdat ik sowieso door een andere bril kijk, met een heel andere insteek."

recht kunnen met vragen voor ondersteuning. Zijn de netwerken ondertussen gevormd?

Luc: Op dit moment weten we dat we tot het netwerk van Vlaams-Brabant/Brussel behoren. Het netwerk zal regionaal in vier delen opgesplitst worden: Noord-Zuid-Oost-West. Op 22 augustus hebben we de definitieve regionale afbakening vastgelegd.

Jullie gaan netoverschrijdend werken?

Luc: Dat wil zeggen: OVSG en GO! werken samen netoverschrijdend. Het vrije net zit er (nog) niet bij. Ik hoop dat we volgend schooljaar (terug) kunnen samenwerken met het vrije net.

Katia en Hilde: En dat vindt iedereen in het veld ontzettend jammer. Er is niemand die niet wil samenwerken met een school uit een ander net. De samenwerking met de vrije school, die we vorig jaar hebben opgestart, moeten we nu stopzetten.

Weten jullie al hoe jullie zullen werken?

Luc: Ik vermoed dat we meer vraaggestuurd zullen werken. Je moet er zijn voor alle scholen. Het ondersteuningscentrum zal vragen toegepast krijgen en daaruit zal geselecteerd worden. Ik hoop dat daarvoor coördinatoren zullen aangesteld worden. Want dat kan ik er als directeur niet meer bijnemen. Die coördinator zal dan, na selectie de scholen een antwoord geven, prioriteiten vastleggen en een ondersteuning uitstippelen. Dat zal waarschijnlijk niet meer voor een volledig schooljaar zijn, maar misschien een gedeelte van het jaar, of in afnemende mate. Daarnaast is het ook nog niet helemaal duidelijk hoe de verplaatstingstijd zal gerekend worden of hoe de verplaatsingsvergoeding zal vastgelegd worden. De bijkomende verplaatsingen worden uitbetaald aan het officieel tarief.

Alles blijft dus nog heel vaag. Zie je het op korte termijn in orde komen?

Luc: Persoonlijk denk ik dat we op 1 september nog niet zullen bezig zijn

in het ondersteuningsnetwerk. Dat is eigenlijk ook niet zo erg, want onze ondersteuners zullen dan goed van pas komen in de eigen school. Dan zullen stilaan de vragen binnen komen en zullen we wel zien waar onze mensen terecht komen. Als dat mensen zijn met ervaring, die er voor gekozen hebben, dan zullen zij tegen begin november wel goed op weg zijn.

Maar op vlak van regie en coördinatie heb je ook nog geen idee? Zal er een coördinator zijn om de vragen te verdelen, om de hele boel te organiseren?

Luc: In onze regio gaan we met vijf scholen buitengewoon onderwijs werken. Elke school heeft al zijn multidisciplinair team dat in de waarborg werkte. Ook nu zal het volgens mij zo zijn dat we elk ons team samenstellen en dat we waarschijnlijk voor een bepaalde zone verantwoordelijk zullen zijn. Maar zeker weet ik dat nog niet. Daarvoor heeft het beleid te laat de beslissing genomen.

Hoeveel ondersteuners zullen er hier zijn op school?

Luc: Zes voltijdse en één halftijdse: vijf ondersteuners en anderhalve kracht uit de GON-begeleiding.

Katia en Hilde: Maar GON is toch gedaan hé?

Luc: Ja, in het OVSG is de afspraak gemaakt om geen nieuwe GON-begeleiding meer te doen. Maar stel dat je een leerling hebt met ASS die nog recht heeft op een tweede jaar GON, dan wordt die begeleiding verder gezet. De GON-uren die niet meer worden ingezet in echte GON-begeleiding, gaan naar het ondersteuningsnetwerk en de GON-begeleider kan dan ingezet worden als ondersteuner. GON zal op die manier uitdoven. Het is dan aan de school om ondersteuning te vragen aan het ondersteuningscentrum voor die leerlingen die vroeger in aanmerking zouden gekomen zijn voor GON.

Even wordt het wat onrustig. Er is blijkaar nog heel wat onduidelijk over

de GON-begeleiding. Is het dan ook aan de ondersteuners om, waar die vraag komt, in de individuele begeleiding te voorzien van kinderen met specifieke noden? En als contactpersoon op te treden naar de ouders toe? En weten de ouders al dat GON niet meer kindgebonden is, sterker nog, dat het binnenkort niet meer zal bestaan in de huidige vorm?

Luc: Eigenlijk is heel die GON-begeleiding al langer hervormd. Je kon als organisator van de GON-begeleiding al zelf beslissen hoe en waar je je GON-begeleiders ging inzetten. Je kon bijvoorbeeld een kindje dat van de speelleerklas naar het gewoon eerste leerjaar ging in het eerste trimester begeleiding geven en dan de GON-uren stop zetten. Alleen weten vele mensen dat nog niet en werd er in praktijk nog volgens het oude systeem gewerkt.

Ook op het vlak van statuut verandert er wel wat.

Luc: Wat ik goed vind aan het huidige ondersteuningsmodel, is dat de prestatieregeling en het statuut voor iedereen hetzelfde is. Want als je voltijds GON-begeleider was, moest je als kinesist zestien kinderen begeleiden, als onderwijzer waren dat er elf, als logopedist vijftien. Hoe kan je dat in godsnaam regelen en verantwoorden? Nu komt iedereen op tweeëntwintig lestijden. Er zijn zes lestijden voorzien voor verplaatsing en professionalisering. Dat deden we vorig jaar ook al zo.

Weten jullie al wat de rol van de competentiebegeleiders zal zijn?

Samen: Nee, daar hebben we nu nog geen zicht op. **Luc:** We zijn wel heel tevreden over de samenwerking met die competentiebegeleider. Zij heeft met ons alle begeleidende scholen bezocht. Ze coachte de waarborgcoaches. OVSG bood ons op dat vlak een goede service, dichtbij de school. Een service waaruit we zelf, op basis van onze behoeften, konden kiezen zonder daarbij de regie over onze eigen school te verliezen. Dat vind ik ook zeer belangrijk.

>> p.21

Luc: "Het buitengewoon onderwijs heeft nu twee jaar ervaring met de uitrol van het M-decreet. Heel veel gewone scholen nog niet. De verwachtingen zullen heel hoog zijn."

Buitengewoon onderwijs in Vlaanderen heeft altijd de naam gehad van zeer goed te zijn. Er is zeer veel expertise, er wordt op een heel goede en vooruitstrevende manier gewerkt. Zijn jullie niet wat bang dat dat verloren zal gaan?

Luc: Mijn vrees is inderdaad dat als je een jaar of vijf, zes als ondersteuner werkt, je toch aan expertise verliest. De band met het buitengewoon onderwijs vervaagt. Je werkt er niet meer. Je hebt natuurlijk wel een pak ervaring en kennis, maar je zet die niet meer elke dag in. Wij zijn nu op school bezig met een project over gewelddoos verzet. Volgend jaar zijn Katia en Hilde daar niet meer bij. Dat traject lopen zij niet meer mee. De zes lestijden die voorzien worden voor professionalisering en overleg moeten dus zeker zinvol ingezet worden.

Hilde: Voor mij zou het ook wel goed zijn om regelmatig met mijn collega's kine te kunnen overleggen. In het ondersteuningsteam zitten immers weinig kine's.

Volstaat het budget voor de vormingen?

Luc: Het eerste jaar waren die gratis, maar het tweede jaar was dat al zestig euro per leerkracht per vorming. Dan is er al een flink deel van het vormingsbudget weg natuurlijk. De stad stort gelukkig wel een stuk bij. Anders komt een school nooit toe met zijn nascholingsbudget. In vrije scholen ligt dat soms moeilijker. Het schoolbestuur kan wel beslissen om een deel van de werkingsmiddelen daarvoor in te zetten. Maar dat betekent dat er andere dingen moeten wijken. Dan moet het dak maar een ander jaar gemaakt worden ...

Er komen een driehonderd personeelsleden bij om de organisatie van het M-decreet rond te krijgen. Denken jullie dat dat zal volstaan om de nodige kwaliteit te bieden?

Hilde: Er zullen echt keuzes moeten gemaakt worden. En niet elke ondersteuner zal hetzelfde kunnen bieden. Ook daar moeten we duidelijk in zijn. Zelf ook duidelijk je grenzen en doelstellingen zetten. En oppassen voor een te felle versnippering van opdrachten. Je moet zor-

gen dat je tijd hebt, niet alleen voor je ondersteuning tijdens de uren, maar ook voor de evaluatie of bespreking met de leraren achteraf.

Luc: Het buitengewoon onderwijs heeft nu twee jaar ervaring met de uitrol van het M-decreet. Heel veel gewone scholen nog niet. De verwachtingen zullen heel hoog zijn. En met de mankracht die we nu hebben, gaan we die verwachtingen niet kunnen waarmaken.

Voor jullie wordt er een aantal uren ingebouwd in jullie pakket die gebruikt kunnen worden voor verplaatsingen, overleg, professionalisering. Leraren in het gewoon onderwijs hebben die uren niet. Is dat ook geen probleem?

Hilde: Absoluut. Al mijn overlegmomenten waren tijdens de pauzes.

Luc: En dan hebben we nog geluk dat we dit schooljaar vooral in het gemeentelijk onderwijs zullen bezig zijn. Want daar hebben de leraren vrij tijdens de godsdienstles en tijdens het turnen. In de vrije scholen is dat niet. Daar hebben ze alleen een uurtje tijdens turnen. Als ze al niet mee naar het zwembad moeten om de kinderen te begeleiden op de bus en te helpen bij het aan- en uitkleden ... Volgens mij moeten ze ook in het basisonderwijs gaan naar tweeëntwintig lestijden met daarnaast enkele uren om te overleggen.

Wat is de grootste uitdaging voor jullie volgend schooljaar?

Luc: Voor mij als directeur: betrokken zijn in de organisatie en het bolwerken van al het bijkomend werk. Door de samenwerking met andere scholen, zullen ook de ondersteuners van mijn team misschien in andere teams werken, regionaal verdeeld, telkens met ondersteuners uit verschillende scholen. Die ondersteuningsteams zullen dus meer en meer

op zichzelf bestaan. De vraag is dan om de band tussen de school en de ondersteuners niet te verbreken.

Katia: De uitdaging voor ons zal er ook in liggen om heel leerkrachtgericht te blijven werken. Om via een project van brede basiszorg in te zetten op een andere manier van werken zodat kinderen met bijzondere noden mee kunnen in de klas.

Hilde: Of hoe je op heel beperkte tijd iets kunt achterlaten, ook dat wordt een belangrijke uitdaging. Ik denk dat we echt moeten werken en focussen op het aanbieden van zaken en het samenstellen van een soort handleiding. Dat hebben we tenslotte dit jaar ook gedaan. We reiken zaken aan, bieden oplossingen aan, maar uiteindelijk is het aan de school om er iets mee te doen. Zoveel mogelijk input geven, dus, ook digitaal.

Welk gevoel overheerst bij jullie: bezorgdheid of goesting?

Unaniem: Goesting!

Katia: De job van ondersteuner is ontzettend boeiend. Persoonlijk vond ik dat er minder stress mee gepaard ging omdat een aantal administratieve zaken zoals rapporten schrijven, ondercontacten, ... wegvallen. Anderzijds wordt de verantwoordelijkheid wel groter. Je moet zeer vaak nadenken over echt moeilijke zaken. Je kan niet werken op routine. Dat is het uitdagende maar ook het vermoeiende.

Hilde: Het feit dat je in gesprek gaat met leraren, mekaar aanvult, ideeën en werkwijzen uitwisselt, maakt het inderdaad een super interessante job. ■